

A photograph of two women, one older and one younger, planting small green seedlings in a planter box along a brick wall. The older woman is wearing a blue sweater and jeans, while the younger woman is wearing a black top and tan pants. They are both focused on their task. The planter box is filled with soil and several small plants. The background shows a street with other buildings and a clear sky.

KLIMAATBESTENDIG
LAND VAN CUIJK:
SAMEN WERKEN AAN EEN
KLIMAATBESTENDIGE TOEKOMST
JAARRAPPORTAGE 2025

KLIMAAT
PROOF

1. INLEIDING

Al ruim tien jaar werken we in het Land van Cuijk aan een klimaatbestendige leefomgeving. Klimaatadaptatie is steeds meer onderdeel van ons dagelijks handelen en beleid. Met het vierde uitvoeringsprogramma (gestart in 2024) zetten we belangrijke stappen om initiatieven te borgen en het 'nieuwe normaal' verder vorm te geven.

In 2025 kwam deze beweging verder op gang. De handreiking Klimaatadaptatie en de focus op het thema hitte zijn daar duidelijke voorbeelden van. Het programma blijft de aanjager, maar geeft steeds meer ruimte aan partners, inwoners en collega's. Zo groeit klimaatadaptatie uit tot een vanzelfsprekend onderdeel van ons werk.

In dit jaaroverzicht tonen we de resultaten, projecten en samenwerkingen van 2025. Samen bouwen we aan een toekomstbestendig Land van Cuijk.

Voorwoord Sikko Oegema,

dagelijks bestuurslid bij Aa en Maas

"Klimaatadaptatie groeit in het Land van Cuijk steeds meer uit tot het nieuwe normaal. Met het

vierde uitvoeringsprogramma hebben we in 2025 mooie stappen gezet om klimaatbestendigheid te verankeren in beleid, projecten en samenwerking. We zien hoe projecten, beleid, communicatie en onderzoek elkaar versterken en hoe de beweging steeds breder gedragen wordt. In 2026 blijven we onze krachten bundelen voor een toekomst waarin water, natuur en leefbaarheid hand in hand gaan."

Voorwoord Antoinette Maas,

wethouder gemeente

Land van Cuijk

"De urgentie van klimaatverandering is voelbaar in onze hele regio.

Al meer dan tien jaar werken we samen met inwoners, organisaties en overheden aan oplossingen voor droogte, hitte, wateroverlast en biodiversiteit. 2025 liet opnieuw zien dat samenwerking en kennisdeling het verschil maken. We hebben concrete resultaten behaald én inzicht gekregen in nieuwe uitdagingen. Het werk is nooit af, maar juist daarom is de groeiende betrokkenheid zo waardevol. In 2026 bouwen we hierop voort, met verdere uitwerking van onze hitte-aanpak, nieuwe vergroening en blijvende aandacht voor gezondheid en leefkwaliteit. Samen blijven we leren, vernieuwen en uitvoeren. Zo bouwen we samen aan een toekomst waarin klimaatadaptatie vanzelfsprekend is."

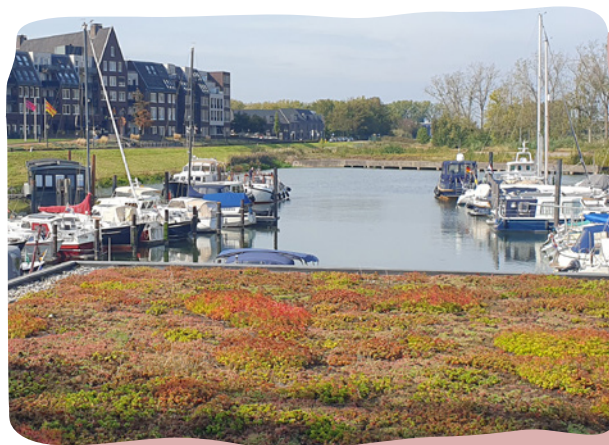
2. MISSIE EN VISIE

Missie:

Klimaatadaptatie moet in elke beleidskeuze binnen gemeente en waterschap een vanzelfsprekende plek krijgen. Bij nieuwe ontwikkelingen en renovaties in het Land van Cuijk is het normaal dat deze beter bestand zijn tegen hitte, droogte en wateroverlast. Uiteindelijk willen we klimaatadaptatie volledig borgen in al het interne beleid en in onze processen.

Visie:

In 2028 is klimaatadaptatie zo goed verankerd dat de projectgroep in de huidige vorm kan worden opgeheven. Het thema is dan een vanzelfsprekend onderdeel van alle visies, beleidsstukken en projecten, en breed gedragen door bestuurders, medewerkers en stakeholders van de samenwerkende organisaties. Hierbij blijft samenwerking tussen de organisaties van belang en in deze borging is ook voorzien. Voor nieuw opkomende thema's wordt op dat moment de geschiktste aanpak bepaald.

DE VIER PIJLERS VAN HET PROGRAMMA:

• Beleid:

Verankeren van klimaatadaptatie in alle relevante beleidsstukken en visies.

• Projecten:

Inspirerende en concrete voorbeeldprojecten Land van Cuijk.

• Communicatie:

Vergroten kennisdeling, zichtbaarheid en gedragsverandering zowel intern als extern.

• Onderzoek:

Monitoring, verdieping, evaluatie en kennisontwikkeling.

4. BELEID

In 2025 is verder gewerkt aan het verankeren van klimaatadaptatie in beleid, onder andere in de omgevingsvisie. Daarnaast is de handreiking klimaatadaptatie opgesteld.

Handreiking klimaatadaptatie

Deze handreiking ondersteunt medewerkers met concrete richtlijnen voor klimaat- en water- en bodemsturend werken. De handreiking beschrijft welke aspecten standaard moeten worden meegenomen in ruimtelijke ontwikkelingen en biedt een overzicht van instrumenten, voorbeelden en werkwijzen om klimaatadaptatie structureel te borgen.

Deze uitgangspunten vormen de basis voor de toetsing van zowel gemeentelijke projecten als plannen van externe ontwikkelaars. Klimaatadaptatie wordt daarbij vroegtijdig meegenomen in het proces, zodat groen, water en het beperken van verharding vanaf de start richtinggevend zijn voor de verdere planuitwerking. Een concreet voorbeeld uit de praktijk waarin klimaatbestendigheid vanaf het begin een belangrijk uitgangspunt was, is het project 'Wonen in het Groen Zuid'. De groenstructuren en wadi's zijn al in de bouwrijfphase aangelegd, waardoor de openbare ruimte grotendeels klaar was voordat de eerste woningen werden gebouwd. Dit laat zien dat vroegtijdige integratie van klimaatadaptatie direct leidt tot een toekomstbestendige inrichting. Deze aanpak is uitzonderlijk in Nederland en heeft geleid tot belangstelling van andere gemeenten en marktpartijen.

Subsidie groen dak

Ook in 2025 konden inwoners gebruikmaken van de subsidieregeling voor groene daken. Hiermee stimuleren we vergroening en wateropvang op particuliere daken. Dit jaar zijn tientallen daken vergroend, goed voor ruim 600 m² extra groen. In 2026 wordt de regeling voortgezet, met Waterschap Aa en Maas als loket

en een verhoogd subsidiebedrag van €40 per m². Zo hopen we meer inwoners, bedrijven en instellingen te stimuleren.

Klimaatadaptieve groenstructuren Cuijk en Gassel

Naar aanleiding van het project Klimaatrobuuste groenstructuren in Boxmeer hebben dit jaar drie afstudeerders van de HAS Green Academy een ruimtelijke visie ontwikkeld voor robuuste, klimaatadaptieve groenstructuren in Cuijk en Gassel. Voor Cuijk is een visie en masterplan opgesteld, met uitwerkingen voor de Maaskade/Maasboulevard en de Beersebaan. Voor Gassel is een visie ontwikkeld met een uitwerking voor het Julianaplein. De resultaten zijn gebundeld in twee inspirerende brochures voor intern gebruik.

Koelteplekken

Voor koelteplekken zijn ontwerpeisen en richtlijnen opgesteld. Een koelteplek is een aantrekkelijke, openbare verblijfplaats van minimaal 200 m², met schaduw en zitgelegenheid die verkoeling biedt tijdens warme dagen. Daarnaast vervult een koelteplek een sociale functie als ontmoetingsplek en biedt de omgeving ruimte om te bewegen en te spelen. Door extra groen en natuurlijke elementen dragen deze plekken bovendien bij aan biodiversiteit. We gaan aan de slag om in kaart te brengen welke locaties mogelijk voldoen aan de richtlijnen.

Ontwerpeisen basisscholen

Adviesbureau RuimteOK heeft een landelijk Programma van Eisen (PvE) opgesteld voor toekomstbestendige schoolgebouwen. Dit PvE bevat ook richtlijnen voor binnenklimaat en hittestress, zowel binnen als buiten het gebouw. Schoolbesturen hoeven dit bij nieuwbouw dus niet zelf te ontwikkelen. Als gemeente stimuleren we actief het gebruik van dit PvE.

Verbinding sociaal domein en vervolg hitte-aanpak

In 2025 is de samenwerking met het sociaal domein verder versterkt. Op basis van de ervaringen uit 2024 organiseerden we een brede werksessie om te komen tot een gezamenlijke hitte-aanpak. Betrokken waren onder andere het sociaal domein, openbare ruimte, recreatie, economie, duurzaamheid, het waterschap en de GGD. De conclusie was helder: hittestress vraagt om een integrale aanpak. Er zijn verschillende vervolgacties gepland: klimaatbestendige ontwerpeisen

basisscholen, kaartmateriaal om te kunnen prioriteren in welke gebieden we aan de slag gaan en het opstellen van een hitteplan. Ook is voor inwoners een 'praatplaat' ontwikkeld met tien praktische tips.

Nieuwe ontwikkelingen

In 2025 zijn nieuwe thema's en opgaven zichtbaar geworden, onder andere op het gebied van waterkwaliteit (KRW), drinkwaterbeschikbaarheid, gezondheid, groen en biodiversiteit. Ook thema's zoals calamiteiten, retrisico's, gedragsverandering en de verdere uitwerking van Water en Bodem Sturend komen nadrukkelijker in beeld. Via het Platform Klimaatadaptatie Zuid-Nederland, RNOB en binnen de werkregio's worden ervaringen, urgenties en nieuwe inzichten actief gedeeld. Deze verbreding zorgt ervoor dat klimaatadaptatie steeds meer integraal wordt benaderd en verbonden met andere maatschappelijke opgaven. In 2026 agenderen we deze thema's actief en koppelen we ze aan lopende projecten.

4. PROJECTEN EN COMMUNICATIE

90.000 bomen: een groene mijlpaal

Van 8 tot en met 14 maart vierden we de Bomenweek, met als hoogtepunt het planten van de 90.000ste boom in Sint Agatha. Hiermee hebben we ons doel bereikt: één boom voor iedere inwoner van het Land van Cuijk binnen deze bestuursperiode. Daarnaast zijn in alle 33 kernen grote Klimaatbomen geplant op prominente plekken, als blijvend symbool voor de vergroening van onze dorpen en steden. Bij elke boom wordt een herkenbaar bordje geplaatst.

Groenblauwe schoolpleinen

Groene schoolpleinen maken schoolomgevingen gezonder, koeler en klimaatbestendiger. Dankzij de subsidieregeling worden steeds meer schoolpleinen

vergroend. Een groenblauw schoolplein ondersteunt een gezonde en (klimaat)bewuste generatie, biedt meer mogelijkheden voor buitenonderwijs en is beter bestand tegen extreem weer.

In 2025 organiseren we een kennissessie voor schoolbesturen over het belang van deze pleinen, de subsidieregeling, onderhoud en samenwerking. Scholen zijn hierna aan de slag gegaan met een gezamenlijke visie en een integraal huisvestingsplan/ planning voor groenblauwe schoolpleinen. In 2025 zijn er 5 aanvragen ingediend waarvan er 2 zijn toegelaten in 2025. Naar verwachting worden in 2026 vier nieuwe aanvragen ingediend.

Groene tuinen en geveltuintjes

Samen met inwoners maken we onze straten en tuinen groener. In Cuijk en Boxmeer gingen bewoners aan de slag: tegels eruit, planten erin. Met hulp van de gemeente en partners werden voortuinen vergroend, geveltuintjes aangelegd en buurten gezelliger en klimaatbestendiger gemaakt. Groen in de straat biedt veel voordelen:

- De straat ziet er gezelliger uit
- Verkoeling op warme dagen
- Regenwater kan beter wegzakken
- Meer leefruimte voor bijen, vlinders en vogels

Boomfeestdag-estafette: samen bomen planten voor de toekomst

Op 12 november 2025 startte de jaarlijkse Boomfeestdag-estafette. In samenwerking met Waterschap Aa en Maas, de gemeente Land van Cuijk, IVN en Natuurmonumenten plantten leerlingen van basisschool De Bonckert uit Boxmeer samen met bestuurders en vrijwilligers de eerste bomen van het nieuwe plantseizoen. De aftrap vond plaats in een natuurgebied nabij Boxmeer, waar biodiversiteit en waterbeheer hand in hand gaan. De Boomfeestdag-estafette is een jaarlijks terugkerend evenement waarbij basisscholen uit verschillende kernen het 'estafettestokje' aan elkaar doorgeven.

Zo krijgt iedere school de kans om actief bij te dragen aan vergroening en bewustwording. Zo werken we samen met partners, vrijwilligers en inwoners aan een toekomst waarin bomen en natuur vanzelfsprekend zijn in onze leefomgeving. Ook komend jaar zetten we de Boomfeestdag-estafette voort. Daarna dragen we deze vanuit het programma over aan de betrokken organisaties, zodat het initiatief ook in de toekomst blijft bestaan.

Nationale Klimaatweek 2025: samen voor het klimaat

Van 10 tot en met 16 november vond de Nationale Klimaatweek plaats: een week vol inspirerende activiteiten voor jong en oud. Er was een natuurspreekbeurt, een webinar en ruimte voor inwoners om groene ideeën te delen. Voor kinderen was er de Magic Recycle Show, een speelse en leerzame voorstelling over afval, recycelen en duurzaamheid. De betrokkenheid was groot en liet zien dat veel inwoners bereid zijn om bij te dragen aan een klimaatvriendelijke leefomgeving.

Interne en externe kennisdeling

Het klimaatadaptieve gedachtegoed is actief verspreid binnen zowel de gemeente als het waterschap. Er zijn diverse kennissessies georganiseerd, waaronder een inspirerende sessie over Design Thinking en een fietsexcursie naar het project dijkverbetering Cuijk–Ravenstein. En samen met vakspecialisten en data-analisten van de gemeente en Waterschap Aa en Maas hebben we meer inzicht gekregen in de mogelijkheden en toepassingen van de Klimaateffectatlas binnen ons dagelijkse werk.

Excursie klimaatbestendige woonwijk

Tijdens een excursie door de wijk Heeswijkse Kampen in Cuijk werd zichtbaar hoe klimaatadaptatie in woonwijken zich de afgelopen 17 jaar heeft ontwikkeld. In oudere delen van de wijk waren al wadi's aanwezig, maar lag de nadruk nog op afvoer via het hemelwaterriool en onderhoudsarm groen. Het nieuwste deel laat zien hoe het nu kan: veel ruimte voor groen, infiltratie en waterberging, minder verharding en natuurlijke wadi's die water zo lang mogelijk in de wijk vasthouden. De groene inrichting biedt een rijk leefgebied voor flora en fauna én wordt intensief gebruikt door bewoners, die zelf meedachten over de speel- en sporttoestellen. Een mooi voorbeeld van maatwerk en bewonersbetrokkenheid.

5. ONDERZOEK

Grondwaterkansenkaart/stresstest droogte

De gemeente is vanuit de Regio Noordoost-Brabant (RNOB) aangesloten bij het project Grondwater- en infiltratiekansenkaart. Dit project heeft als doel het Bestuursconvenant Grondwater te vertalen naar een concreet handelingsperspectief voor de deelnemende gemeenten en werkeenheden.

De kansenkaart geeft gebied specifiek inzicht in maatregelen voor grondwateraanvulling, gericht op de droogteopgave en het stedelijk watersysteem waar gemeenten de meeste invloed hebben. Het onderzoek richt zich op het identificeren van slimme, haalbare en kosteneffectieve maatregelen voor Noordoost-Brabant en bouwt voort op bestaande data en inzichten.

Het RNOB samenwerkingsverband maakt het mogelijk om maatregelen binnen en over gemeentegrenzen heen uit te werken. De resultaten van de grondwaterkansenkaart worden verzameld in een kaart en online viewer, met maatregelen en kansen voor de korte termijn tot 2030 en de lange termijn tot 2050. Dit project

sluit aan op de DPRA-stresstest droogte en vormt een verdiepende uitwerking daarvan.

Stresstest hitte

De aanpak van hittestress is gericht op het verbeteren van de woon- en leefomstandigheden voor onze inwoners. Dit moet onder meer leiden tot een afname van gezondheidsklachten en het verminderen van hittegerelateerde oversterfte. We werken aan een overzichtelijke prioriteitenlijst die we opnemen in een kaart. Dit zorgt ervoor dat hittestress en de aanleg van openbaar groen een nadrukkelijker rol krijgen bij de IPOR-tafel en binnen gemeentelijke projecten. Zo wordt het mogelijk om eenvoudig prioriteitsgebieden aan te wijzen. Dit vormt een stevige basis om zowel intern aan de slag te gaan met maatregelen in deze gebieden. Deze kaart kan worden gedeeld met externe stakeholders, zoals woningcorporaties en andere gebiedspartners, zodat ook zij deze inzichten kunnen benutten bij de ontwikkeling en uitvoering van hun projecten.

Stresstest water

De vakafdeling Stedelijk Water van de gemeente heeft een nieuw rekenmodel ontwikkeld om de effecten van hevige regenval in beeld te brengen. De resultaten zijn beschikbaar in het systeem Cook. Het voorbeeldkaartje betreft Wanroij met 60 mm neerslagdiepte. Deze inzichten helpen om knelpunten beter te herkennen en maatregelen te prioriteren.

Dashboard Bomen

In samenwerking met onze data-analisten zijn in 2024 de klimaatlabels vertaald naar een eigen dashboard. Dit dashboard maakt gebruik van gegevens uit Geovisia en biedt inzicht in het bomenbestand. Omdat aantallen alleen onvoldoende inzicht geven, onderzoeken we in 2026 in hoeverre vergelijking op basis van boomkroonoppervlakte toepasbaar is. Mogelijk verschuift de focus in de toekomst van aantallen naar boomkroonvolume, conform het Handboek Bomen (2022). Binnen projecten verkennen we nu al de mogelijkheden om onze opgaven integraal op te pakken.

Daarnaast gebruiken we 2026 om te onderzoeken waar quick wins te behalen zijn door datavergelijkingen te maken tussen koele zones, natte gebieden, boomkroonoppervlakte en de aanwezigheid van kwetsbare groepen, zoals scholen, kinderdagverblijven en verzorgingstehuizen.

6. SAMENWERKING

Samenwerking is de sleutel tot succes. In 2025 is de samenwerking tussen gemeente, waterschap, provincie, bedrijven, scholen, woningbouwcorporaties, GGD en andere partners verder versterkt. Door domeinoverstijgend te werken en kennis actief te delen, wordt klimaatadaptatie steeds breder gedragen. De verbinding tussen verschillende disciplines maakt het mogelijk om maatregelen beter op elkaar af te stemmen, kansen te benutten en opgaven te combineren. Zo werken we met elkaar aan een klimaatbestendig Land van Cuijk waarin iedereen een rol heeft. Van beleidsmakers en uitvoerders tot inwoners, woningbouwcorporaties, bedrijven en maatschappelijke organisaties.

Naast samenwerking met individuele partijen zijn we als Klimaatbestendig Land van Cuijk ook betrokken bij andere samenwerkingsverbanden. De Regio Noordoost-Brabant (RNOB) is hiervan een concreet

voorbeeld. Onder de vlag van de werkgroep Klimaatadaptatie van het RNOB nemen we deel diverse projecten, zoals de grondwaterkansenkaart en wisselen we ervaringen uit. Verder zijn we, als DPRA-werkregio, ook aangesloten bij het Platform Klimaatadaptatie Zuid-Nederland. Ook hier is kennisdeling een belangrijk thema, vandaar dat we onder andere een actieve rol hebben binnen de werkgroep kennisuitwisseling. Buiten het platform om zoeken we ook actief onze buurwerkregio's op om ervaringen en inzichten te delen.

7. VOORUITBLIK

In 2026 zetten we de ingezette lijn voort en werken we verder aan een prettig en leefbaar Land van Cuijk, ook bij steeds extremere weersomstandigheden. Een belangrijk speerpunt is het opstellen van een lokaal hitteplan, waarmee we inwoners en partners beter ondersteunen bij het voorkomen en beperken van hittestress, bijvoorbeeld tijdens warme zomerdagen. Daarnaast werken we aan nieuwe vergroeningstrajecten die bijdragen aan een koelere en gezondere leefomgeving.

Ook blijven we inzetten op slimme oplossingen in het waterbeheer en leggen we nadrukkelijker de verbinding met andere maatschappelijke opgaven, zoals gezondheid, biodiversiteit en de kwaliteit van onze woon- en leefomgeving. In beleid én uitvoering zorgen we ervoor dat klimaatadaptatie steeds meer een vanzelfsprekend onderdeel wordt van ons dagelijks werk en van de keuzes die we samen maken. Zo bouwen we stap voor stap aan een toekomst waarin iedereen kan bijdragen aan een klimaatbestendig Land van Cuijk.